

INCLUSION BODY HEPATITIS DALAM AYAM

ADAKAH DAGING AYAM SELAMAT DIMAKAN?

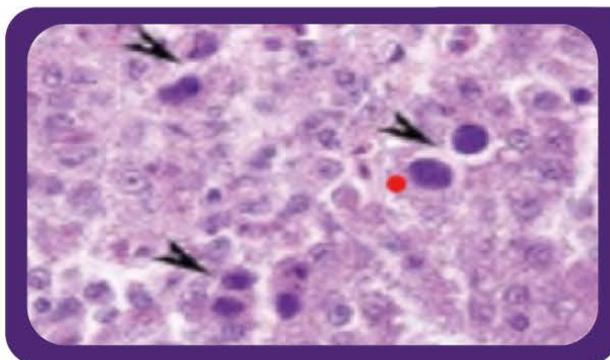
Disediakan oleh:

Leow Bee Leng

Institut Penyelidikan Veterinar, Ipoh

Apakah itu *Inclusion body hepatitis* (IBH)?

Inclusion body hepatitis (IBH) adalah sejenis penyakit ayam yang dijangkiti oleh virus adeno unggas (fowl adenovirus, FAdV). Melalui proses bedah siasat yang dijalankan pada ayam yang dijangkiti IBH, terdapat tanda-tanda luka/lesi yang unik pada hati, pankreas dan buah pinggang. Tanda-tanda luka/lesi ini hanya dapat diperhatikan di bawah mikroskop. IBH ini tidak boleh diambil ringan oleh penternak. Ini kerana jangkitan IBH boleh menyebabkan gangguan pertumbuhan pertumbuhan dan kematian yang tinggi pada ternakan ayam. Dalam erti kata lain, penyakit ini ada kepentingan ekonomi di mana ia boleh menyebabkan kerugian pada penternak. Pengeluaran ayam akan berkurangan dan seterusnya menjejaskan bekalan ayam dalam pasaran. IBH boleh menjangkiti pelbagai jenis ayam pada semua peringkat umur termasuklah ayam muda, ayam penelur, ayam pedaging dan ayam pembaka.

Anak panah menunjukkan *inclusion bodies* dalam sel hati.

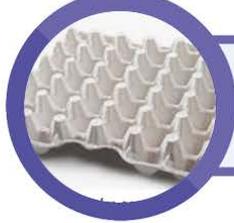
Bagaimanakah IBH merebak?

Sekiranya ayam telah dijangkiti IBH, penyakit ini boleh diturunkan kepada anak ayam melalui telur.

Najis yang dikeluarkan oleh ayam yang telah dijangkiti berupaya untuk menjangkiti ternakan lain. Sekiranya ayam yang sihat termakan najis tersebut, ia akan dijangkiti. Virus IBH boleh bertahan selama beberapa minggu dalam najis.

Virus boleh berada pada peralatan yang digunakan dalam ladang yang telah dijangkiti. Peralatan seperti dulang telur turut boleh membawa virus IBH ini.

Sekiranya ayam dijangkiti IBH, adakah ayam akan terus mati mengejut?

Tidak, ayam tidak akan terus mati mengejut. Penyakit ini mengambil masa 24-48 jam untuk tanda-tanda penyakit muncul. Pertumbuhan yang lemah akan kelihatan pada ayam yang sakit. Ayam yang sakit mungkin mengamalkan kedudukan membongkok dengan bulu kusut. Ayam tersebut boleh sembuh daripada IBH atau mati dalam tempoh 48 jam. Tingkah laku berhimpit-himpit sesama ayam mungkin berlaku. Kematian pada ayam boleh berlaku secara tiba-tiba selepas 3-4 hari jangkitan. Kematian biasanya akan berhenti pada hari ke-5 jangkitan, namun boleh berterusan selama 2-3 minggu.

Ayam berhimpit-himpit sesama sendiri

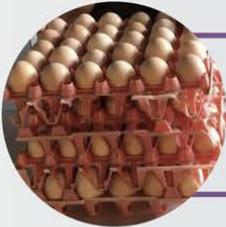
Ayam mengamalkan kedudukan membongkok dengan bulu kusut

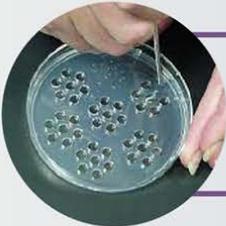
Ayam berbulu kusut

Adakah IBH boleh menjangkiti manusia dan menyebabkan kematian?

IBH tidak akan menjangkiti manusia. Setakat ini, IBH hanya berlaku pada unggas sahaja. Daging ayam adalah selamat dimakan dengan syarat daging ayam tersebut hendaklah dimasak dengan sempurna. Daging yang separuh masak tidak digalakkan sama sekali untuk dimakan. Institut Penyelidikan Veterinar merupakan Pusat Rujukan Penyakit Haiwan di peringkat kebangsaan dan ASEAN. Di institut Veterinar, Ipoh ini, ujian yang dijalankan untuk pengenalpastian IBH termasuklah:

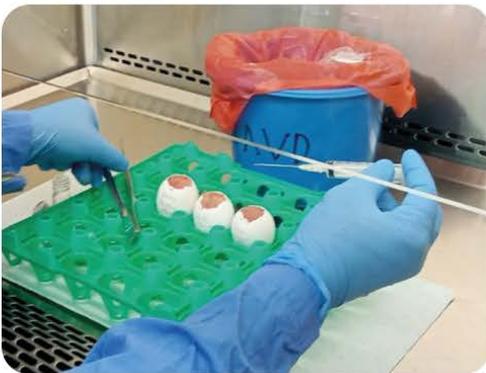
Pengasingan virus IBH menggunakan telur ayam bernas SPF (*specific pathogen free*) untuk ayam yang disyaki dijangkiti IBH.

Pengesanan antibodi IBH menggunakan kaedah AGPT (*agar gel precipitin test*) untuk mengetahui status immunisasi ayam yang telah divaksin.

Pengesanan DNA virus IBH menggunakan teknik PCR (*polymerase chain reaction*) untuk pengesanan penyakit yang cepat dan tepat.

Adakah IBH ini berlaku di Malaysia?

Ya. Kes IBH telah banyak dilaporkan dalam ternakan ayam di Malaysia sejak tahun 2015. Kejadian IBH telah dilaporkan di beberapa negeri seperti Perak, Pulau Pinang, Melaka, Johor, Negeri Sembilan, Selangor, Pahang, Kedah dan Sabah. Jabatan Perkhidmatan Veterinar (DVS) telah membenarkan dan meluluskan penghasilan dan penggunaan vaksin *autogenous* untuk ternakan ayam dalam menangani kes IBH yang semakin berleluasa ini. Hanya ladang yang tertentu sahaja dibenarkan menggunakan vaksin ini. Dengan adanya tindakan yang cepat dan berkesan daripada DVS, IBH dalam negara dapat dikawal dan bekalan makanan dalam negara dapat dijamin. Langkah-langkah kawalan utama untuk IBH adalah:

Biosekuriti yang ketat

Ladang ternakan dan persekitaran hendaklah sentiasa bersih bagi meminimumkan pendedahan kepada patogen. Sanitasi terhadap ladang dan peralatan yang digunakan hendaklah dibuat secara berkala. Pergerakan manusia perlu dikawal. Hanya pekerja dibenarkan masuk ke dalam kawasan ladang, orang luar dan binatang lain adalah dilarang. Ini untuk mengelakkan sebarang bawaan penyakit oleh orang dan binatang dari luar.

Pengurusan Tekanan (Stress)

Mengurangkan faktor-faktor yang boleh menyebabkan tekanan pada ayam, seperti kepadatan dalam reban yang terlalu tinggi, perubahan suhu yang mendadak, atau kekurangan nutrisi.

Kawalan Penyakit Lain

Mengurus dan mencegah penyakit lain yang boleh melemahkan sistem imun ayam membantu mencegah jangkitan IBH yang lebih teruk. Sekiranya berlaku penyakit lain pada ayam, antibiotik boleh digunakan untuk mengurangkan jangkitan sekunder pada ternakan. Justeru, kematian dapat dikurangkan.

Vaksinasi

Selain daripada vaksin IBH, vaksinasi untuk ayam terhadap penyakit lain yang boleh melemahkan imuniti ayam (seperti penyakit *Chicken Anemia virus* dan *Infectious Bursal Disease*) adalah penting.